

VALERIAN DOROGAN
– INGINERUL ÎMPĂTIMIT DE ISTORIA NEAMULUI

Valeriu Dulgheru, prof.univ.dr.hab., D.H.C.

Sergiu Zaporojan, conf.univ.dr.

Ilie Manoli, conf.univ.dr.

Zinaida Stratan

Universitatea Tehnică a Moldovei

*„Ne mor prietenii, ne mor, / Murim și noi în moartea lor,
Că-ntârzie îngrozitor, / Într-una, primul ajutor”.*

(A. Păunesci. Ne mor prietenii)

Chiar în momentul scrierii acestor rânduri se împlineau trei ani de când Valerian Dorogan nu mai este printre noi, nu ne mai delectează cu comentariile sale filozofice despre sensul vieții, despre misiunea intelectualului, despre cea mai perfectă creație a lui Dumnezeu – OMUL. În noaptea zilei de 5 octombrie 2017 inima lui a încetat să mai bată, plecând în lumea celor drepti. La vârsta de doar 63 de ani neîmpliniți.

S-a stins din viață subit, la vârsta înfloririi puterilor sale intelectuale și creative, ca un stejar viguros lovit de fulger în plină vară. Acesta e destinul stejarilor să fie bătuți de fulgere. Este o pierdere grea pentru știința românească, în special pentru științele exacte și cele ingineresti, locomotiva progresului. Cel mai greu le-a venit să se despartă de Valerian Dorogan tatălui său, Vasile Dorogan, în vârstă 92 de ani, copiilor Daniela și Andrei și nepoțelilor Andreea și Robert (Robi al bunicului, cel mai mic).

Acum e trist la Universitatea Tehnică a Moldovei. E trist că nu mai este printre noi Valerian Dorogan, prorector pentru Cercetare și Doctorat, prof.univ., dr.hab., Membru de Onoare al Academiei de Științe Tehnice din România, membru al Adunării Generale a Secției „Științe Inginerești și Tehnologice”, savant notoriu cu recunoaștere internațională în domeniul tehnologiilor semiconductorilor și optoelectronicii, un Mare Patriot. A fost membru al biroului Forului democrat al românilor din Republica Moldova, membrul al biroului mișcării unioniste „Sfatul Țării IP”. A fost unul din fondatorii irepetabilului Simpozion „Cucuteni 5000 REDIVIVUS: științe exacte și mai puțin exacte”, ultimele trei ediții desfășurându-se fără el. Prima ediție a Simpozionului a avut loc la puțin peste 3 luni de la memorabila întâlnire din c. Cucuteni, unde a fost luată decizia de a organiza un

Simpozion, la care să fie bineveniți specialiști din diverse domenii cu tangență la Istoria Neamului, în perioada 26-27 octombrie 2006 cu participarea primarului de Cucuteni Mihai Tun. Au urmat ulterior alte 11 ediții. La cea de a 12-a ediție urma să plecăm împreună cu Valerian la Iași pe 19 octombrie, fiind făcute ultimele organizări, însă Valerian ne-a părăsit. Fiind acolo în ceruri nu a mai ajuns fizic la această ediție însă noi, cei prezenți, l-am simțit alături de noi și la această ediție, precum a fost permanent la toate celelalte 11 ediții.

E trist când pleacă profesorii!

Valerian Dorogan s-a născut la 3 ianuarie 1955 în satul Cotiujeii Mari, raionul Soroca, în familia pedagogilor Vasile Dorogan, profesor de limbă română și muzică, o bucată de timp și conducătorul corului școlii, și a mamei Lidia Dorogan (Prodan), profesoară de geografie și biologie. De la părinți a moștenit interesul pentru științe, pentru floră și faună, pentru literatură și arte. Citea mult, devenind adevărat cărturar, era pasionat de muzică, cânta la vioară, îi plăcea să meargă la vânătoare, această ocupație practicând-o mai mult din dragostea de a se afla printre prieteni, în sânul naturii. Era și un împătimit drumeț al potecilor de munte și de pădure. Venea dintr-o generație mai îndepărtată de cel de al doilea război mondial, o generație mai cu carte, mai moderată, mai cuviincioasă, mai setoasă de cunoștințe, de a pătrunde mai în profunzime fenomenele naturii, de afirmare cu toată seriozitatea pe tărâmul cercetării, o generație care a avut și un cuvânt mai greu de spus în domeniul științelor. Comunitatea științifică este recunoscătoare părinților pentru educarea unui om de știință competent, cult, onest, demn, cu verticalitate.

Pușca sau vioara? A ales pușca ca pasiune, dar sunetul corzii vioarei l-a marcat toată viața.

După absolvirea școlii medii din Cotiujeii Mari (1961-1971) și-a continuat studiile la Universitatea Tehnică din Moldova, Facultatea de electrofizică (1971-1977). A dat preferință Reginei științelor – Fizicii, în detrimentul muzicii și vânătoriei, fizicii experimentale, pe care reformatorul fizicii Galileo Galilei (1564-1642) o punea în capul mesei tuturor științelor. A susținut teza de licență în domeniul fizicii dielectricilor și semiconductorilor: „*Diode electroluminiscente pe*

baza compuşilor ternari AlGaAs”. Dar nu s-a oprit aici. Doctoratul l-a continuat tot la Universitatea Tehnică a Moldovei, sub conducerea prof. univ. dr. hab. Viorel Trofim, dar cu deplasări de lungă durată la vestitul Institut Fizico-Tehnic „A. F. Ioffe” din Sankt-Petersburg (pe atunci Leningrad), o forjerie de cadre științifice cunoscută în întreaga lume (din această instituție de cercetare merituosă au pornit în lume viitorii laureați ai Premiului Nobel P. L. Kapița (1894-1984) și J. A. Alfyorov (1930-2019)), în Laboratorul „Fenomene de contact în semiconductori” (1982-1985). Teza de doctorat „Celule solare subțiri pe baza heterostructurilor AlGaAs” a fost susținută în a. 1987, obținând titlul de doctor în științe tehnice (ingineresti). Au urmat apoi cercetări și mai aprofundate în domeniu, încununată cu susținerea în a. 1999 a celei de a doua teze, de doctor habilitat: „Dispozitive cu semiconductori pentru recepția radiației optice și tehnologii de confecționare pe baza epitaxiei din faza lichidă”, în urma căreia i s-a conferit titlul de doctor habilitat în științe ingineresti.

Cu capacități intelectuale și de muncă deosebite, Valerian Dorogan a urcat treaptă cu treaptă scara ierarhică a profesiei în cadrul Universității Tehnice a Moldovei – de la inginer până la profesor. Cu un asemenea palmares în cariera de cercetător, o candidatură mai bună pentru funcția de prorector pentru cercetarea științifică și doctorat nici că se putea găsi. A fost mâna dreaptă a rectorului 16 ani la rând (2001-2017). A cinstit această funcție, la care l-a ridicat încrederea colegilor săi de breaslă prin muncă onestă și dăruire.

Profesorul și prorectorul Valerian Dorogan a fost un cercetător de înaltă competență în domeniul fizicii și ingineriei electronice, cu vizibilitate recunoscută în mediul academic din Republica Moldova și de peste hotare. A fost un adevărat pilon al cercetării științifice la Universitatea Tehnică a Moldovei și un promotor al culturii, care a lăsat urme adânci în viața spirituală a Universității.

În calitate de prorector pentru cercetare și doctorat al Universității Tehnice a Moldovei a participat activ la (re)organizarea domeniului de cercetare și inovare în colaborare cu omologii săi de la alte universități și colegii de la Academia de Științe a Moldovei, a contribuit la dezvoltarea și modernizarea învățământului ingineresc în Republica Moldova, a fost un

promotor al dezvoltării în Republica Moldova a unei societăți bazate pe cunoaștere. A fost expert pe parcursul multor ani în cadrul Comisiei de Acreditare și a Comisiei de Atestare ale Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare, cu contribuții importante la acreditarea organizațiilor din sfera științei și inovării și la pregătirea și atestarea cadrelor științifice de înaltă calificare.

Prorectorul Dorogan era un sprijinitor fervent al organizării unor evenimente legate de memoria personalităților științifice și culturale nu numai din Republica Moldova, ci și din întregul areal de știință și cultură românesc. Era un împătimit al istoriei neamului. Cu totul neobișnuită pentru o instituție inginerescă a fost organizarea periodică a „Simpozionul Cucuteni – 5000 Redivivus”, manifestare care demonstrează cu prisosință, cu artefacte arheologice veritabile, că avem rădăcini istorice și culturale adânci în acest pământ, de peste 5000 de ani. Profesorul Valerian Dorogan, fiind

Prima ediție a Simpozionului Cucuteni 5000 REDIVIVUS. 2006. Recepție la rectorul acad. Ion Bostan: prof. Valerian Dorogan explică esența figurinei zeiței fertilității.

coorganizator, transformându-l într-un pod spiritual dintre cele două maluri ale Prutului. Această manifestație științifică și culturală cuprinde nu doar instituții universitare de pe ambele maluri ale Prutului (Universitatea Tehnică a Moldovei, Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi”, Iași, Universitatea „V. Alecsandri” din Bacău, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Universitatea „B. P. Hașdeu” din Cahul), ci și multe alte localități cu tradiții istorice și culturale: Soroca, Cahul, Colibași, Costești (Republica Moldova), Cucuteni, Cașin, Bacău, Soveja (România), Cartal (Ucraina) etc., antrenând astfel în procesul de

un susținător înflăcărat al acestei manifestări și unul dintre organizatorii ei de bază, spunea: „Fără să cunoști trecutul nu poți zidi viitorul... Pentru noi, cei din Basarabia, Simpozionul „Cucuteni 5000 REDIVIVUS: științe exacte și mai puțin exacte” a devenit un pod care unește două maluri ale Prutului”.

Până în prezent Simpozionul a avut 14 ediții relizate în Republica Moldova și România, dintre care la 12 din ele prorectorul Valerian Dorogan a fost organizator și

Simpozion Internațional Cucuteni 5000 REDIVIVUS. Chișinău, UTM, 2012.

Prof. V. Dorogan și L. Cantemir în discuții la „Hanul lui Manole” (11.09.2008).

Deschiderea Simpozionului Cucuteni 5000 REDIVIVUS la Iași (17.09.2009).

Simpozion Internațional Cucuteni 5000 REDIVIVUS. UTM, Chișinău, 2014.

Simpozion Internațional Cucuteni 5000 REDIVIVUS. Cetatea Soroca, 2012.

Prorectorul Valerian Dorogan îl întâlnește pe președintele interimar al Republicii Moldova dl Mihai Ghimpu

Simpozionul Cucuteni 5000 REDIVIVUS, ediția a X-a (Cahul, 14-15.08.2015).

Vizita casei de lut cucuteniene. Autor: I. Mihuleac (fiica primarului M. Tun).

Valerian Dorogan la comemorarea lui Eugeniu Grebenicov, susținător fervent al culturii Cucuteni. Cimitirul din Cahul. 17.09.2016.

culturalizare, în special prin Festivalul „Hora care ne unește”, mase largi de locuitori ai acestor localități.

Amintirea luminoasă despre omul de știință și de omenie cu multă demnitate Valerian Dorogan, va rămâne veșnic în memoria celor, care l-au știut și apreciat în timpul vieții și a celor, care vor păși pe pârtiile cunoașteri trasate de el.